

ДИТИНСТВО

Залишений і вибраний

Усиновлення

Демобілізувавшись із лав берегової охорони після Другої світової війни, Пол Джобс уклав парі зі своїми товаришами по службі. Вони пришвартувалися у Сан-Франциско, де їхній корабель мали списати, і Пол заклався, що знайде собі дружину за два тижні. Такий собі інженер-механік, підтягнутий, майже два метри заввишки, весь у татуюваннях, він чимось нагадував Джеймса Діна. Проте не на його зовнішність спокусилася Клара Акоюн, донька вірменських іммігрантів, якій було властиве почуття доброго гумору. Справа в тому, що в хлопця та його друзів була машина, а в іншого гурту молодих людей, із якими дівчина спершу планувала провести вечір, машини не було. Через десять днів, у березні 1946 року, Пол заручився із Кларою і виграв своє парі. І цей шлюб удався їм на славу — вони щасливо жили разом, аж поки смерть не розлучила їх за понад сорок років по тому.

Пол Рейнгольд Джобс зростав на молочній фермі в Джермантауні, що в штаті Вісконсин. Навіть попри те, що його батько був алкоголіком і часом міг скривдити когось із рідних, хлопчина виріс, маючи лагідну та спокійну вдачу, яка ховалася за його бурлакуватим зовнішнім виглядом. Покинувши навчання в середній школі, він мандрував Середнім Заходом, підробляючи подекуди механіком, аж поки, у віці дев'ятнадцяти років, не пристав до лав берегової охорони. Хлопчину, до речі, не зупинив той факт, що плавати-то він не вмів. Його служба проходила на військовому транспортному кораблі *USS General M. C. Meigs* — тож більшу частину війни моряк провів, переправляючи війська до Італії під командуванням ге-

нерала Паттона. Завдяки особливим здібностям, які він виявив у механіці та пожежній справі, Джобс отримав чимало хороших рекомендацій, але час від часу потрапляв у дрібні халепи, тож так і не виріс із форми матроса.

Клара народилася у Нью-Джерсі, де її батьки оселилися, втікши від турків із Вірменії. Згодом, коли дівчинка була ще маленькою, родина переїхала до округу Мішн, що в Сан-Франциско. У Клари була таємниця, в якій вона рідко комусь зізнавалася: жінка вже була замужем раніше, але її чоловіка вбили на війні. Тож, коли вона познайомилася із Полом Джобсом, була твердо налаштована почати нове життя.

Як і багато інших людей, що пережили війну, молода пара була сита пригодами по саму зав'язку, тому єдиним їхнім бажанням булодесь спокійно оселитися, створити родину й зажити життям, у якому було б якнайменше всіяких подій. Грошей у них було небагато, тож вони переїхали до Вісконсина й жили з батьками Пола протягом декількох років, а тоді відправилися до Індіани, де молодий чоловік знайшов собі роботу машиністом в компанії *International Harvester*. Він страшенно любив лагодити старі машини, тому заробляв гроші тим, що у вільний час скуповував залізні розвалюхи, ремонтував їх і продавав. Згодом він покинув свою основну роботу й відкрив власну справу по ремонту вживаних автомобілів.

А от Клара любила Сан-Франциско, і в 1952 році їй удалося переконати чоловіка повернутися туди. Вони придбали квартиру в окрузі Сансет — одразу коло парку Голден, — вікна якої виходили на Тихий океан, і Пол влаштувався на роботу у фінансову компанію, де стежив за процесом вилучення за несплату: збирав ключі від машин, чиї власники не сплатили кредит. Він і тут купував, ремонтував і продавав деякі з тих автомобілів, заробляючи на цьому досить непогані гроші.

Проте молодій сім'ї не вистачало ще дечого. Вони хотіли дітей, але Клара пережила позаматкову вагітність і не могла народжувати. Тож до 1955 року, проживши в шлюбі дев'ять років, Джобси вирішили всиновити дитину.

Як і Пол Джобс, Джоан Шібле була родом із сільської місцевості Вісконсина. Її батьки були німцями за походженням. Тато, Артур Шібле, іммігрував до околиць Грін-Бею, де вони разом із дружиною почали вирощувати норок і займалися потроху різними видами бізнесу, включаючи нерухомість і фототипію. Він був дуже суворим чоловіком, особливо щодо стосунків своєї доньки, і виступав проти її першого кохання — художника, який не був католиком. Не дивно, що, коли Джоан, будучи студенткою останнього курсу Вісконсинського університету, закохалася в Абдул-

фатту Джандалі на прізвисько Джон, мусульманського асистента викладача із Сирії, її батько погрожував порвати з нею стосунки й позбавити спадщини.

Джандалі був наймолодшим із дев'яти дітей відомої сирійської родини. Його батько володів нафтоочисними заводами й багатьма іншими підприємствами, а також чималою часткою акцій компанії *Damascus & Homs* і якийсь час великою мірою контролював ціну на пшеницю в регіоні. Його мати, як він пізніше розповів, була «традиційною мусульманкою — консервативною, слухняною домогосподаркою». Тут, як і в родині Шібле, перша роль відводилася хорошій освіті. Абдулфатту відправили навчатися до єзуїтського пансіонату, навіть попри те, що він був мусульманином; потім юнак здобув ступінь бакалавра в Американському університеті в Бейруті, поступивши після цього до Вісконсинського університету, щоби здобути докторський ступінь з політології.

Влітку 1954 року Джоан поїхала з Абдулфаттою в Сирію. Вони провели два місяці в Гомсі, де дівчина навчалася в його родині готувати сирійські страви. Коли пара повернулася до Вісконсину, Джоан зрозуміла, що вагітна. Їм обом було по двадцять три роки, проте вони вирішили не одружуватися. Батько дівчини був якраз при смерті й погрожував доньці відректися від неї, якщо вона вийде заміж за Абдулфатту. Аборт також не був легким шляхом розв'язання проблеми в маленькій католицькій спільноті. Тож на початку 1955 року Джоан поїхала до Сан-Франциско, де її взяв під свою опіку добрий лікар, який надавав притулок незаміжнім матерям, приймав у них пологи й тишком організовував таємне усиновлення.

У Джоан була одна вимога: її дитину мають усиновити люди, які закінчили університет. Тож лікар домовився з одним юристом і його дружиною, що вони заберуть малюка. Але коли хлопчик народився — 24 лютого 1955 року, — пара вирішила, що хоче дівчинку, й відмовилася. Так малюк став сином не юриста, а чоловіка, який навіть не закінчив середньої школи й мав величезну любов до механіки, а також його скромної дружини, справжньої «солі землі», яка працювала бібліотекаркою. Пол і Клара назвали свого синочка Стівеном Полом Джобсом.

Коли Джоан дізналася, що її малюка віддали парі, яка навіть не закінчила середню школу, вона відмовилася підписувати папери про всиновлення. Цей бойкот тривав декілька тижнів, навіть після того, як хлопчик уже поселився в домі Джобсів. Зрештою Джоан здалася — на тій умові, що пара пообіцяє, навіть ні, підпише обіцянку, що відкриє ощадний рахунок, щоби заплатити за університетську освіту хлопчика.

Була ще одна причина, з якої Джоан виявляла таку незговірливість щодо документів з приводу усиновлення. Її тато мав от-от померти, і молода жінка планувала вийти за Джандалі відразу після цього. Вона плекала надію — як згодом розповіла своїм рідним, час від часу обливаючись слізьми при спогадах, — що тільки-но вони одружаться, вона зможе забрати їхнього синочка назад.

Артур Шібле помер у серпні 1955 року, якраз після того, як процес усиновлення був офіційно завершеним. Одразу після Різдва того року Джоан та Абдулфатта побралися в католицькій церкві Св. Апостола Пилипа в містечку Грін-Бей. Чоловік здобув ступінь доктора філософії, захистившись на факультеті міжнародної політики наступного року, а згодом у молодій родині народилася ще одна дитина — дівчинка, яку назвали Моною. Розлучившись із Джандалі в 1962 році, Джоан вела безтурботне мандрівне життя, яке її донька Мона Сімпсон, що виросла й стала відомою письменницею, згодом описала в своїй книжці «Тільки не тут». Оскільки всиновлення Стіва було таємним, мало минути ще двадцять років, поки всі вони могли зустрітися одне з одним.

Проте Стів Джобс із раннього дитинства знав, що його взяли в прийми.

— Мої батьки були дуже відвертими зі мною в тому плані, — зізнався він.

Йому надзвичайно гостро запам'ятався один момент із дитинства: хлопчик — а йому тоді було років шість чи сім — сидів на галявині коло свого будинку й розповідав дівчинці, яка мешкала через вулицю, про те, що дізнався.

— То це означає, що твої справжні батьки тебе не хотіли? — запитала вона.

Джобс пригадував, що в той момент йому перед очима закружляли зірочки. «Пам'ятаю, як забіг до будинку, весь у сльозах. Мої батьки сказали:

— Ні, ти маєш зрозуміти дещо.

Їхній голос звучав серйозно, а вони дивилися мені у вічі.

— Ми спеціально вибрали саме тебе.

Мама з татом сказали це по черзі, а потім повторили ще раз, дуже повільно, наголошуючи кожне слово».

Залишений. Вибраний. Особливий. Ці поняття стали частиною ества й самоусвідомлення Стіва. Його найближчі друзі вважають, що розуміння того, що його покинули після народження, залишило в його свідомості шрами.

— Я вважаю, що його бажання мати повний контроль над будчим, що він створює, закорінене в його особистість і тим фактом, що він був залишений при народженні, — сказав один колега, який

тривалий час працював разом із Джобсом, Дел Йакем. — Він хоче контролювати своє оточення, а ще він розглядає свій продукт як власне продовження.

Грег Келгаун — товариш Джобса, із яким вони зблизилися відразу після коледжу, помітив інший ефект:

— Стів багато говорив зі мною про те, що його покинули і що то йому болить. Це зробило його незалежним. Цей чоловік дослухався до ритму якогось іншого барабанщика і танцював під нього — і це відбувалося саме тому, що він перебував у іншому світі, відмінному від того, в якому народився.

Пізніше, будучи в тому ж віці, що і його біологічний батько, коли залишив його, Джобс сам стане батьком дитини й покине її. (Згодом він визнає свою відповідальність за неї.) Крісанн Бреннан, мати дівчинки, зауважила, що той факт, що Джобса віддали в прийми, перетворив його душу на «мішок із битим склом», і це допомагає пояснити деяку його поведінку.

— Залишена людина залишає інших, — поділилася думками жінка.

Енді Герцфельд, який працював із Джобсом в *Apple* у ранніх 1980-х, — один із небагатьох, хто продовжував підтримувати близькі стосунки із Бреннан і Джобсом водночас.

— Ключове питання щодо особистості Стіва — це чому він не може володіти собою в моменти, коли поводить ся настільки неконтрольовано жорстоко, завдаючи стільки болю іншим людям, — дивувався він. — І це має якийсь зв'язок із тим, що його покинули після народження. Червоною ниткою крізь усе його життя проходить той факт, що його залишили.

Джобс не погоджувався з цим.

— Деякі люди вважають, що, оскільки мене покинули, я працював так важко, щоби досягти успіху та змусити своїх батьків пошкодувати, що я не залишився із ними. Та й інші схожі нісенітниці вигадують — але це просто смішно, — наполягав він. — Усвідомлення того, що мене всиновили, давало мені відчуття якоїсь незалежності, але я ніколи не почувався покинутим. Я завжди відчував себе особливим, і мої батьки доклали до цього всіх зусиль.

Стів найжачувався щоразу, коли хтось говорив про Пола та Клару Джобс як про його «прийомних» батьків або ж натякав, що вони не були його «справжніми» батьками.

— Вони були моїми батьками на тисячу відсотків, — запевняв він.

З іншого боку, згадуючи про своїх біологічних батьків, висловлювався різко:

— Вони були просто банком, з якого взяли сперматозоїд і яйцеклітину для мого зачаття. І це не жорстоко, просто саме так воно й було — такий собі банк зі спермою, нічого більше.

Силіконова Долина

Дитинство, яке Пол і Клара Джобс подарували своєму синові, було у багатьох сенсах стереотипним для кінця 1950-х. Коли Стіву виповнилося два роки, вони вдовчили дівчинку на ім'я Петті, а три роки по тому переїхали в будинок за містом. Фінансова компанія, у якій працював Пол, *CIT*, перевела його до свого офісу в Пало-Альто, проте його доходи не дозволяли їм жити там, тож родина оселилася в містечку Маунтін-В'ю, що було розташоване трохи на схід від Пало-Альто і де життя коштувало дешевше.

Там Пол намагався передати свою любов до механіки й машин синові:

— Стіве, це тепер твій верстак, — сказав він, відвівши окреме місце на столі в їхньому гаражі.

Хлопець був уражений тим, як батько зосереджував його увагу на ремеслі.

— Мені здавалося, що татове відчуття мистецтва композиції було досить непоганим, — згадував він, — бо він знав, як сконструювати будь-що. Якщо нам потрібна була шафа, він її робив власноруч. Коли ми ставили свій паркан, він дав мені молотка, щоби я міг працювати разом із ним.

П'ятдесят років по тому той самий паркан оточує подвір'я будинку в Маунтін-В'ю. Показуючи його мені, Стів пальцями гладив дерев'яні планки й згадував слова, які тато посіяв глибоко в його розум. Батько Джобса казав, що дуже важливо добре відшліфувати задні стінки шаф і парканів, навіть попри те, що їх ніхто не бачитиме.

— Він любив усе робити правильно. Він переймався зовнішнім виглядом навіть тих частин, які були приховані.

Чоловік продовжував ремонтувати й перепродувати машини, які були раніше в користуванні, і почепив у гаражі гірлянду з фотографій своїх улюблених моделей. Він любив звертати увагу сина на деталі дизайну: лінії, отвори, хромування, оздоблення сидінь. Щодня після роботи він перевдягався в свій робочий комбінезон і відправлявся в гараж, часто разом зі Стівом.

— Я гадав, що зможу привити йому якісь навички в механіці, але він зовсім не був зацікавлений у роботі, в процесі якої треба було бруднити руки, — згодом пригадував Пол. — Йому ніколи не були до душі різні механічні штучки.

— Мене щось не сильно приваблював ремонт машин, — зізнавався Стів. — Але я дуже любив проводити час із татом.

Навіть попри те, що хлопець усвідомлював факт, що його взяли в прийми, він усе більше приростав серцем до свого батька. Од-

ного дня, коли Стіву було близько восьми років, він знайшов татову фотографію з тих часів, коли той служив у береговій охороні.

— Він там у машинному відділенні, без сорочки і виглядає, як Джеймс Дін. То був один із тих моментів, коли в дитячій голові проноситься думка: «Ого, круто!». Ого, круто, мої батьки колись були насправді дуже молодими й дуже красивими.

Через машини батько вперше познайомив Стіва з електронікою.

— У мого тата не було глибокого розуміння електроніки, але йому доводилося стикатися з нею часто в автомобілях та інших речах, які він ремонтував. Тато показував мені базові речі в електроніці, і це мене дуже зацікавило.

А ще цікавішими для хлопчика стали вилазки на звалище на пошуки різних запчастин.

— Кожних вихідних ми їздили на кладовище старих автомобілів. Ми шукали там генератор або карбюратор — та всяке різне.

Стів пригадує, як його батько торгувався з власниками звалища.

— Він умів торгуватися, тому що краще знав, аніж ті хлопці, скільки що має коштувати.

Це допомогло його батькам дотримати обіцянки, яку вони підписали при всиновленні хлопчика.

— Кошти на моє навчання відкладалися з того, що тато платив п'ятдесят баксів за «Форд Фалкон» чи ще якусь перестарілу машину, яка вже не їздила, працював над нею протягом декількох тижнів і продавав її за двісті п'ятдесят — звісно ж, нічого не сповіщаючи в Службу внутрішніх доходів.

Будинок Джобсів, як і будинки інших людей з їхнього кварталу, був зведений забудовником Джозефом Айклером, чия компанія поставила понад одинадцять тисяч будинків у різних округах штату Каліфорнія між 1950 і 1974 роками. Будучи натхненним баченням Франка Ллойда Райта щодо простих модернових будинків для американських «обивателів», Айклер збудував недорогі помешкання, для яких типовими були такі риси, як скляні стіни від підлоги до стелі, відкрите планування поверхів, каркасна споруда, підлога з бетонних блоків і багато розсувних скляних дверей.

— Айклер винайшов прекрасну штуку, — сказав якось Джобс під час наших прогулянок кварталом. — Його будинки були добре продумані, дешеві й добротні. Вони привнесли чистий дизайн і простий смак для людей, які мали нижчі прибутки. У них були прекрасні маленькі деталі, наприклад обігрівуючі батареї в підлозі. Ми клали на них килимки й мали приємну теплу підлогу, що нам дуже подобалося в дитинстві.

Джобс розповів, що його захоплення будинками Айклера запалило в ньому жагу до створення красиво сконструйованих продуктів для масового ринку.

— Мені страшенно подобається, коли є можливість зробити справді чудовий дизайн чогось, що не коштує багато і що буде простим у використанні, — сказав він, указуючи на просту елегантність будинків. — Це було наше первинне бачення компанії *Apple*. Саме це ми намагалися зробити зі своїм першим *Macintosh*. І саме це ми зробили з *iPod*.

Через вулицю від родини Джобс жив чоловік, який став успішним агентом із продажу нерухомості.

— Він не був особливо розумним, — пригадує Джобс, — але, здавалося, що він заробляє шалені гроші. Тож мій тато подумав: «Я теж можу це робити». Він працював дуже важко, я пам'ятаю це. Ходив на вечірні курси, здавав екзамен, щоб отримати ліцензію, і почав займатися нерухомістю. А тоді ринок нерухомості раптово обвалився.

Внаслідок цього родина зіткнулася із серйозними фінансовими труднощами, які тривали близько року, — на той час Стів учився в молодшій школі. Його мама влаштувалася на роботу бібліотекарки у *Varian Associates* — компанію, яка виготовляла наукові інструменти, — а ще родина взяла другу іпотеку. Одного дня вчителька четвертого класу запитала хлопчика:

— Що тебе дивує у Всесвіті?

Джобс відповів:

— Мене дивує, чому мій тато раптом так розорився.

Він пишався тим, що його тато ніколи не переймав рабського ставлення, не вдавався до слизьких умовлянь заради того, щоби стати кращим продавцем.

— У бізнесі, пов'язаному з нерухомістю, потрібно бути підлабузником, а йому це не вдавалося, оскільки суперечило його природі. І мені це дуже в ньому подобалося.

Пол Джобс повернувся до роботи механіка.

Батько Стіва був спокійним і лагідним — і ці його риси син більше хвалив, ніж наслідував. Він також був рішучим. Джобс пригадує один випадок:

— Неподалік жив інженер, який працював на компанію *Westinghouse*. Він був холостяком і таким собі бітником; зустрічався з дівчиною. Батьки іноді просили її посидіти зі мною. Оскільки вони обоє працювали, я після школи відразу йшов до неї й залишався там на декілька годин. Той інженер приходив п'яний і бив її декілька разів. Одного вечора вона прийшла до нас, перелякана до смерті, а він — п'яний —

прийшов за нею. Мій тато зупинив його словами: «Вона тут, але тобі сюди зась». Чоловік залишився стояти на місці. Нам подобається думати, що все було ідеально в 1950-х, але цей тип був одним з інженерів, які перетворили своє життя на повний хаос.

Чим наша місцевість відрізнялася від тисяч інших по всій Америці — то це тим, що навіть невдахи були, як правило, інженерами.

— Коли ми переїхали туди, то на кожному розі були абрикосові та сливові сади, — пригадував Джобс. — Але район починав процвітати через військові інвестиції.

Стів увібрав у себе історію долини — саме там сформувалося його нестримне бажання зіграти свою власну роль. Едвін Ленд із компанії *Polaroid* згодом розповів Джобсу, що Ейзенгавер попросив його допомогти сконструювати кінокамери для розвідувальних літаків U-2, щоби побачити, наскільки реальними є погрози Радянського Союзу. Плівка була вкинута в каністри й повернулася до дослідницького центру Еймса від НАСА, який був розташований у Сан-нівейлі — недалеко від місця, де жив Стів.

— Перший комп'ютерний термінал у своєму житті я побачив, коли тато привів мене до центру Еймса, — розповів Джобс. — І я відразу в нього закохався.

Інші військові підрядники виникли неподалік протягом 1950-х років. Компанії *The Lockheed Missiles* і *Space Division*, які конструювали балістичні ракети для підводних човнів, були засновані в 1956 році біля центру НАСА; до часу, як Джобс переїхав у ту місцевість через чотири роки, вони взяли на роботу двадцять тисяч людей. Ще за декілька сотень метрів компанія *Westinghouse* збудувала виробничі потужності, де виготовлялися труби й електричні трансформатори для ракетних систем.

— Всі ці військові компанії якраз активно розвивалися, — пригадував Стів. — Усе це було таким загадковим, насиченим передовими технологіями і робило життя тут шалено цікавим.

Розквіт оборонної промисловості сприяв розвитку економіки, яка базувалася на технологіях. Її коріння простягалися аж до 1938 року, коли Девід Паккард зі своєю дружиною переїхали до будинку в Пало-Альто, біля якого знаходилася невеличка хатина — там скоро мав поселитися Білл Г'юлетт. У будинку також був гараж — додаткова будівля, яка стане водночас корисною й символічною в цій долині, оскільки саме там вони створили свій перший продукт — генератор низької частоти. До 1950 року *Hewlett-Packard* стала компанією, яка випускала технічні інструменти й дуже швидко розвивалася.

На щастя, неподалік було місце для підприємців, які вирости зі своїх гаражів. Для того щоби перетворити цю місцевість на колицку

технічної революції, декан інженерного факультету Стенфордського університету Фредерік Терман створив індустріальний парк площею в 280 гектарів на території університету, щоби приватні компанії могли комерціалізувати ідеї його студентів. Першим орендаром стала фірма *Varian Associates*, де працювала Клара Джобс.

— У Термана виникла ця прекрасна ідея, яка зробила більше, ніж будь-що інше, для розвитку техноіндустрії тут, — казав Стівен.

До того часу як Джобсу виповнилося десять, компанія *HP* налічувала дев'ять тисяч працівників і була однією з блакитних фішок — найбільш великих, ліквідних і надійних компаній, де кожен інженер, зацікавлений у фінансовій стабільності, хотів працювати.

Найважливішою технологією, яка сприяла розвитку регіону, був, звісно ж, напівпровідник. Вільям Шоклі — один із винахідників транзистора в лабораторії *Bell Labs*, що в Нью-Джерсі, — переїхав до Маунтін-В'ю і в 1956 році започаткував компанію, яка випускала транзистори, використовуючи для їх виготовлення силікон замість дорожчого германію, який зазвичай застосовувався на той час. Але з Шоклі почали коїтися дивні речі, він залишив свій проєкт із силіконовими транзисторами, що змусило вісім його інженерів — найвідомішими серед яких були Роберт Нойс і Гордон Мур — відділитися від компанії й започаткувати свою власну — *Fairchild Semiconductor*. Їхня фірма розрослася до таких масштабів, що налічувала дванадцять тисяч працівників, проте в 1968 році розвалилася, коли Нойс програв у боротьбі за владу, намагаючись стати виконавчим директором. Він узяв Гордона Мура й започаткував ще одну компанію, яку вони назвали *Integrated Electronics Corporation* — а згодом мудро скоротили цю назву до аббревіатури *Intel*. Їхнім третім працівником був Ендрю Гроув, який пізніше збільшить компанію, змістивши її фокус із мікросхем пам'яті на мікропроцесори. Через декілька років у тій місцевості виникне понад п'ятдесят компаній, які випускатимуть напівпровідники.

Експоненціальний ріст індустрії перебував у співвідношенні з явищем, що стало відомим завдяки його першовідкривачу Муру. Дослідник у 1965 році намалював графік зростання продуктивності інтегральних схем, що базувався на кількості транзисторів, які можна було розмістити на кристалі мікросхеми, і показував, що ця швидкість подвоюється кожних два роки; також можна було очікувати, що ця траєкторія буде продовжуватися. Це було вдруге підтверджено в 1971 році, коли *Intel* зміг помістити повний центральний процесор на одну мікросхему, *Intel 4004*, яку охрестили «мікропроцесором». Закон Мура все ще діє й сьогодні, і його надійний прогноз продуктивності стосовно ціни дозволив двом поколінням молодих підприємців, включаючи Стіва Джоб-

са та Білла Гейтса, створити прогнози витрат для своїх довгострокових продуктів.

Індустрія мікросхем подарувала регіонові нове ім'я, коли Дон Гофлер, автор колонки в щотижневій торговій газеті *Electronic News*, опублікував у січні 1971 року ряд матеріалів під загальною назвою «Силіконова Долина, США». Таку назву дістала долина Санта-Клара, що простяглася на понад шістдесят кілометрів від Південного Сан-Франциско через Пало-Альто до Сан-Хосе. Її комерційним стержнем є Ель-Каміно-Реаль — Королівська дорога, яка колись об'єднувала двадцять одну місіонерську церкву в Каліфорнії, а зараз перетворилася на метушливу трасу, що з'єднує компанії та молоді підприємства, які складають третину щорічних інвестицій венчурного капіталу в Сполучених Штатах.

— Моє дитинство було натхнене історією цієї місцевості, — казав Джобс. — У мені зародилося бажання стати її частиною.

Як і більшість дітей, хлопчик перейнявся захопленнями дорослих, які його оточували.

— Більшість татів у нашому районі виготовляли справді класні штуки, наприклад «фотовольтаїки», батарейки чи радари, — пригадував Джобс. — Я виростав, маючи благоговійне ставлення до таких речей і розпитуючи людей про них.

Найважливіший із цих сусідів, Ларі Ленг, жив за сім будинків від дому Джобсів.

— Він був для мене зразком того, яким має бути інженер компанії *HP*: такий собі радист із широкими стегнами, електронник до самих кісток. Він мені приносив усілякі штуки, якими я міг бавитися, — розповідав Стів.

Коли ми підійшли до будинку, в якому колись жив Ленг, Джобс показав мені на під'їзну доріжку.

— Він узяв вугільний мікрофон, батарейку та колонку й поставив на цій доріжці. Ларі попросив говорити мене в той мікрофон — і мій голос звучав із колонки.

Батько завжди казав Стівену, що для мікрофонів обов'язково треба електронний підсилювач звуку. Тож хлопчик з усіх ніг побіг додому й сказав татові, що той помилявся.

— Та ні, там потрібен підсилювач, — запевнив його тато. Коли ж Стів продовжував наполягати на своєму, батько сказав, що малому бракує клепок. — Він не може працювати без підсилювача. То якийсь фокус.

Джобс розповідав, як продовжував заперечувати татові й казати, що він мусить сам те побачити, — і батько зрештою погодився і пішов із хлопчиком дивитися на чудо. Він прокоментував це словами: «Гм, як я відстав від життя».

Стіву дуже запам'ятався цей випадок, оскільки це було для нього першим моментом усвідомлення, що його тато знає не все. Тоді до хлопчика прийшло ще одне відкриття, яке викликало в його голові справжнє замішання: він був розумнішим за своїх батьків. Стів завжди захоплювався компетентністю і кмітливістю свого батька:

— Він не був освіченим чоловіком, проте я завжди вважав, що він із біса розумний. Він не читав багато, зате міг багато зробити. Він міг доглувати, що до чого, практично в усьому, пов'язаному з механікою.

Проте інцидент із вугільним мікрофоном, за словами Джобса, розпочав дисонуючий процес усвідомлення, що він насправді був розумнішим і спритнішим за своїх батьків.

— Цей випадок урізався мені в пам'ять. Коли я зрозумів, що кмітливіший за батьків, мене огорнув страшенний сором за цю думку. Ніколи не забуду тієї миті.

Це відкриття, як Джобс пізніше казав своїм друзям, разом із тим фактом, що його всиновили, сформували в ньому почуття окремоті — відірваності й самотійності — від його родини та від усього світу.

Інший рівень усвідомлення з'явився незабаром. Хлопець не лише побачив, що він розумніший за своїх батьків, він також збагнув, що вони це знали. Пол і Клара Джобс дуже любили хлопчика і були готові пристосувати свої життя, щоби вони пасували синові, який був дуже розумним — і також готовим щось робити. Вони раді були лізти зі шкіри, щоби забезпечити його всім необхідним. І скоро Стів це також просік.

— Мої здібності були важливими для моїх батьків. Вони відчували, що несуть серйозну відповідальність за мене, коли зрозуміли, що я — особлива дитина. Вони знаходили способи постійно постачати мене необхідними речами й відправляти мене в кращі навчальні заклади. Вони були готові підлаштуватися під мої потреби.

Тож Стів виростав не лише з розумінням того, що колись його покинули, — але також з усвідомленням власної особливості. На його думку, саме це зіграло важливішу роль у формуванні його особистості.

Навчання

Ще до того, як Джобс пішов у перший клас, мама навчила його читати. Правда, це спричинило деякі проблеми, коли хлопчик розпочав навчання в школі.

— Мені було якось нудно протягом перших декількох років, тож я займав себе тим, що постійно потрапляв у якісь халепи.

Скоро стало зрозуміло, що Джобс — і за своєю природою, і за вихованням — не був готовий визнавати чийсь владу.

— Я зіткнувся з іншою владою, ніж та, з якою мені доводилося стикатися раніше, і мені це не сподобалося. Це мене насправді дістало. Ця нова «влада» практично вбила в мені будь-яку допитливість.

Початкова школа, до якої Стів ходив, — *Monta Loma Elementary* — складалася з кількох низеньких будинків, збудованих у 1950-х роках, і була розташована за чотири квартали від дому, де він жив. Проблему знудження маленький Джобс розв'язував тим, що влаштовував різноманітні витівки.

— У мене був хороший товариш, якого звали Рік Феррентіно, і ми з ним постійно влаштовували собі різного роду пригоди, — пригадує він. — Наприклад, розклеювали маленькі оголошення зі словами: «Принеси свого домашнього улюбленця на День знань». То було справжнє шаленство: собаки ганялися за кішками хоч куди кинь оком, а вчителі не тямили себе з розпачу.

Потім вони якось умовили декількох дітей сказати їм кодові комбінації до замків на їхніх велосипедах.

— Тоді ми пішли надвір і поміняли всі замки, тож ніхто не міг відчепити свого велосипеда. Потрібно було повозитися до вечора, щоби розплутати ситуацію.

Коли хлопець перейшов до третього класу, витівки стали небезпечнішими.

— Якось ми поклали вибухівку під крісло нашої вчительки, пані Турман. Ми забезпечили її нервовим тіком.

Не дивно, що його відсилали додому з уроків двічі чи тричі ще до закінчення третього класу. Проте на той момент його батько вже почав ставитися до Стіва як до особливої дитини, тож спокійно, проте твердо — як це було йому властиво, — Пол пояснив адміністрації школи, що очікує від них того ж.

— Погляньте, це ж не його вина, — містер Джобс пояснив учителям, як розповідав потім його син. — Якщо ви не можете його зацікавити чимось мудрішим, то вина ваша.

Ані мама, ні тато ніколи не карали хлопця за його витівки в школі.

— Батько мого тата був алкоголіком і часто лупцював його ремінцем, проте я навіть не пригадую, щоби мені давали хоча б ляпаса.

Обоє його батьків, продовжував Стів, «знали, що проблема школи була в тому, що там намагалися змусити мене вчити напам'ять усілякі дурниці замість того, щоби стимулювати мій розвиток». У хлопчика вже тоді почала проявлятися та суміш вразливості й нечутливості, жорсткості та відірваності, яка відзначатиме його до кінця життя.

Коли прийшов час іти в четвертий клас, шкільне керівництво вирішило, що буде краще, якщо Джобс і Феррентіно навчатимуться в різних класах. Учителькою в класі поглибленого навчання була запальна жінка, Імоджин Гілл на прізвисько Тедді — вона, за словами Стіва, стала «однією зі святих мого життя». Поспостерігавши за ним декілька тижнів, учителька вимислила, що найкращий спосіб прибрати хлопчика до рук полягав у тому, щоби підкупити його.

— Яюсь після школи вона дала мені зошит, у якому були математичні приклади й сказала: «Я хочу, щоби ти взяв цього зошита додому й розв'язав ці приклади». Я собі подумав: «Вона з глузду з'їхала чи як?». А тоді вона витягла здоровенний льодяник на паличці, який здавався таким великим, як цілий світ. І сказала: «Коли ти закінчиш роботу і якщо більшість прикладів буде розв'язано правильно, я дам тобі це і ще п'ять доларів». Я повернув їй зошит через два дні.

За пару місяців хлопчику вже не потрібні були «хабарі».

— Я просто хотів учитися і хотів потішити її.

Вона відповіла Стіву взаємністю й дістала йому іграшковий комплект для шліфування лінз і збору фотоапарата.

— Я навчився від неї більше, ніж від будь-якого іншого вчителя; і якби не вона, то я потрапив би до в'язниці, я в цьому переконаний.

Це ще раз підкріпило думку хлопця щодо того, що він був особливим.

— У моєму класі вона тільки до мене ставилася так. Вона щось у мені бачила.

І бачила вона не лише гострий розум Стівена. Через багато років пані Імоджин любила показувати світліну тогорічного класу, зазнімковану під час святкування Дня гавайської культури. Джобс тоді прийшов без гавайської сорочки, хоча всі про це домовлялися, проте на світліні він стоїть спереду посередині, вдягнений у гавайську сорочку. Він випросив її в когось із дітей.

Наприкінці четвертого класу пані Гілл попросила Джобса скласти тест.

— Мої результати були на рівні старшокласника, — розповів він.

Тепер не лише йому самому та його батькам стало зрозуміло, що він був інтелектуально особливо розвинутою дитиною, але і його вчителям. Тож керівництво школи зробило чудову пропозицію, щоби хлопчик «перескочив» два класи й пішов прямо в сьомий; це був би найпростіший спосіб зацікавити й стимулювати його в навчанні. Його батьки вирішили, що мудріше буде пропустити йому лише один клас.

Перехід виявився болісним. Стів був відлюдьком, який опинився з дітьми, на рік старшими від нього. І — що ще гірше — шостий клас був у іншій школі, *Crittenden Middle*. Вона розташовувала-

ся всього за вісім кварталів від школи *Monta Loma Elementary*, проте в багатьох сенсах за чимало світів звідти. У тому районі було повно етнічних банд. «Бійки були звичайним щоденним явищем, як і туалетний гоп-стоп, — писав журналіст із Силіконової Долини Майкл С. Мелоун. — Хлопці постійно носили з собою до школи ножі, вважаючи, що це додасть їм мужності». На той час коли Джобс перейшов до тієї школи, гурт учнів був відправлений до в'язниці за групове зґвалтування, а автобус сусідньої школи був ущент розбитий після того, як їхня команда перемогла команду з *Crittenden* у поєдинку з вільної боротьби.

З Джобса часто знущалися, і посередині навчального року в сьомому класі він поставив батькам ультиматум.

— Я наполягав, щоби вони перевели мене до іншої школи, — згадував він.

З фінансової точки зору це було складною вимогою. Його батьки ледве зводили кінці з кінцями, але на цьому етапі майже не було сумнівів, що вони зрештою погодяться виконати його бажання.

— Коли вони відмовилися, я сказав, що просто перестану ходити до школи, якщо мені доведеться повертатися в *Crittenden*. Тож вони пошукали, де були кращі школи й відкладали кожну копійечку, щоби купити будинок за двадцять одну тисячу доларів у кращому районі.

Вони переїхали всього на три милі на південь, до Лос-Альтоса, у місце, де колись був абрикосовий сад, а зараз розташувалися типові будиночки, які часто називали «формочками для печива». Їхній будинок, що стояв на *Кріст-драйв 2066*, був одноповерховим і містив у собі три спальні. До нього було приєднане вкрай важливе приміщення — гараж, який виходив на вулицю і зачинявся дверима, що опускалися згори додолу. Там Пол Джобс міг займатися своїми машинами, а його син — своєю електронікою.

Ще одним важливим атрибутом нового будинку було те, що він розташовувався відразу за лінією в окрузі, який тоді називався Купертіно-Саннівейльським шкільним округом і був одним із найбезпечніших і найкращих у долині.

— Коли я переїхав сюди, то ці роги вулиць усе ще були садами, — Джобс показував рукою на місця, про які говорив, коли ми проходили перед домом, у якому він колись жив. — Чоловік, який жив отам, навчив мене, як бути хорошим садівником, вирощувати органічні плоди та вдобрювати землю компостом. Він усе вирощував досконало. І я ніколи в житті не їв смачнішої їжі, ніж у нього. Саме тоді я почав цінувати органічні овочі та фрукти.

Навіть попри те, що батьки Джобса не були палкими віруючими, вони хотіли, щоби хлопчик отримав релігійне виховання, тож майже кожну неділю вносили його до лютеранської церкви. Цьому

настав кінець, коли Стіву виповнилося тринадцять років. У липні 1968 року часопис *Life* вийшов під вражаючою обкладинкою, де були зображені двійко дітей, що страждали від голоду в Біафрі. Джобс узяв обкладинку на недільну школу й підійшов із нею до пастора церкви.

— Якщо я підніму палець, то чи знатиме Бог, котрий саме я піднімаю, ще до того, як я це зроблю?

Пастор відповів:

— Так, Бог знає усе.

Тоді Джобс витягнув обкладинку часопису *Life* і запитав:

— Гаразд, а чи знає Бог що-небудь про це, а також про те, що станеться з тими дітьми?

— Стіве, я знаю, тобі цього не зрозуміти, але так, Бог знає про це.

Хлопець оголосив, що не хоче мати нічого спільного з прославленням такого Бога, — і з того часу більше ніколи не ходив до церкви. Проте провів декілька років, вивчаючи принципи дзен-буддизму та намагаючись практикувати їх. Уже згодом, роздумуючи над релігійними почуттями, він сказав, що релігія найкраща тоді, коли підкреслює духовні практики, а не загальноприйнятну догму.

— Християнство втрачає свою перчинку, коли занадто базується на вірі замість того, щоби просто жити, як Ісус, чи бачити світ, як Ісус його бачив, — сказав він мені. — Я вважаю, що різні релігії — це різні двері до того ж будинку. Інколи мені здається, що той будинок існує, а інколи здається, що ні. Це велика таїна.

Пол Джобс якраз працював тоді в *Spectra-Physics* — компанії неподалік Санта-Клари, яка випускала лазери для електроніки та медичного обладнання. Будучи механіком, він розробляв прототипи продуктів, які винаходили інженери. Його син захоплювався татовим бажанням довести все до досконалості.

— Для лазерів необхідне точне вирівнювання, — розповідав Джобс. — Насправді складні лазери — для бортових чи медичних застосувань — мали дуже точні деталі. Татові казали щось таке: «Ось що ми хочемо, і ми хочемо, щоби це було виготовлено з єдиного шматка металу, щоби коефіцієнт розширення був однаковий». І йому треба було придумати, як це втілити.

Більшість частин мали виготовлятися з нуля, що означало, що Полові потрібно було створити спеціальні інструменти й штампи. Його син захоплювався тим, що робив тато, але сам рідко ходив до механічного цеху.

— Було би класно, якби він навчив мене, як використовувати прес і токарний верстат. Але, на жаль, я ніколи не ходив туди, щоби навчитися цього, оскільки мене більше цікавила електроніка.

Одного літа Пол узяв Стіва до Вісконсина — відвідати родинну молочну ферму. Сільське життя не захопило Стіва, але один образ йому дуже запам'ятався. Він побачив, як народжується телятко, й був надзвичайно здивований тим, як маленька тваринка вже за декілька хвилин, поборсавшись, почала ходити.

— Це не було щось таке, чого б воно навчилося, це було запрограмоване в ньому, — ділився спогадами він. — Людське немовля не може зробити цього. Мені цей факт видався дивовижним, навіть попри те, що ніхто не розділяв моєї думки.

Щоб описати це, він використав комп'ютерну термінологію:

— Виглядало так, наче щось у тілі й розумі тваринки було спроектоване таким чином, що починало співпрацювати відразу, без проходження відповідного навчання.

У дев'ятому класі Джобс поїхав учитися до школи Гоумстед, корпуси якої були розкидані на чималій території. Самі двоповерхові приміщення були побудовані зі шлакоблоків і пофарбовані в рожевий колір. У школі навчалось близько двох тисяч учнів.

— Проект школи намалював відомий архітектор, який зазвичай проектував в'язниці, — розповідав Джобс. — Вони хотіли зробити її непорушною.

Йому подобалися довгі піші прогулянки, тож щодня він проходив п'ятнадцять кварталів до школи сам.

Стів уже мав друзів свого віку, але він познайомився з декількома старшокласниками, які були занурені в контркультуру пізніх 1960-х. Був якийсь період, коли світи гіпі та гіків починали якоюсь мірою перетинатися.

— Мої друзі були насправді дуже розумними пацанами. Мене цікавила математика, природничі науки й електроніка. Їх теж це цікавило — як і ЛСД, і вся інша атрибутика тієї контркультури.

Всі його витівки на той час, як правило, мали побіжний стосунок до електроніки. В якийсь момент він обладнав свій дім колонками. Але оскільки колонки можна використовувати як мікрофони, він сконструював «диспетчерську» в своїй стінній шафі, де міг прослуховувати те, що відбувалося в інших кімнатах. Одного вечора, коли хлопець натягнув навушники й слухав, що відбувається в батьківській спальні, тато упіймав його на тому та з гнівом сказав, щоби Стів розібрав систему. Джобс провів багато вечорів, навідуючись у гараж до Ларі Ленга — інженера, який жив неподалік його старого будинку. Ленг зрештою віддав хлопцю вугільний мікрофон, який так його вразив, а також підсадив на *Heathkits* — такі «конструктори», з який можна було складати саморобні радіо та інші електронні механізми, улюблений паяльний набір у ту пору.

— Набори *Heathkits* ішли з усіма панелями й частинами під кольоровим кодом, але в інструкції також описувалася теорія, як що працює, — пояснював Джобс. — І це давало тобі усвідомлення, що ти можеш сконструювати та зрозуміти що завгодно. Сконструювавши декілька радіоприймачів, ти бачив телевізор у каталозі й казав: «Я також можу це сконструювати», — навіть якщо ти й не міг зробити цього. Мені пощастило, оскільки в дитинстві мій тато і *Heathkits* переконали мене, що я можу сконструювати будь-що.

Ленг також привів його в клуб дослідників *Hewlett-Packard*. То була група з приблизно п'ятнадцяти студентів, які зустрічалися в кафетерії компанії по вівторках.

— Вони запрошували інженерів з якоїсь лабораторії, щоби ті приходили і розповідали про те, над чим вони працюють, — описує Джобс. — Мій тато відвозив мене туди. Я почувався на сьомому небі. *HP* була компанією-піонером в галузі світлодіодів. Тож ми обговорювали, що з ними можна робити.

Оскільки тато Стіва працював тепер у лазерній компанії, ця тема хлопця особливо цікавила. Якось після зустрічі він «загнав у кут» одного з лазерних інженерів із *HP* і вмовив його влаштувати йому екскурсію голографічною лабораторією. Найбільше з усього побаченого вразили його маленькі комп'ютери, які розробляла компанія.

— Я побачив там свій перший у житті настільний комп'ютер. Він називався *9100A*, і це був просунутий калькулятор, але водночас також перший настільний комп'ютер. Він був великий і важив, мабуть, із двадцять кілограмів, але виглядав чарівно. Я просто закохався в нього.

Юнацтво в дослідницькому клубі заохочувалося до того, щоби брати участь у різних проектах, і Джобс вирішив сконструювати частотомір, який би визначав кількість вібрацій на секунду в електронному сигналі. Йому потрібні були деякі деталі, які випускала компанія *HP*, тож він узяв і зателефонував директорів.

— Тоді в людей не було прихованих номерів. Тому я знайшов Білла Г'юлетта в Пало-Альто й зателефонував до нього додому. Він узяв слухавку й потеревенив зі мною хвилин двадцять. Він дістав мені запчастини, а також запропонував мені роботу на заводі, де виготовляли частотоміри.

Молодий Джобс працював там ціле літо по завершенні першого року навчання в школі Гоумстед.

— Тато відвозив мене туди вранці й забирав увечері.

Його робота полягала здебільшого в тому, щоби виконувати базові речі на складальному конвеєрі. Між працівниками того ж цеху було не надто гарне ставлення до шмаркача, який пробив собі дорогу, зателефонувавши директорів.

— Пам'ятаю, як сказав одному з наглядачів: «Я люблю цю штуkenцію, я люблю цю штуkenцію», а потім запитав, що він найбільше любить. На що той відповів: «Секс, секс».

Джобсу легше було заприятелювати з інженерами, які працювали поверхом вище.

— Щоранку о десятій вони пили каву з пампушками. Тож я піднімався нагору, щоби потусуватися з ними.

Хлопчині подобалося працювати. Він також розвозив газети — а коли йшов дощ, тато підвозив його машиною — і протягом свого першого року навчання проводив усі вихідні, а потім літо, працюючи складським службовцем у віддаленому магазині електроніки, який мав назву *Haltek*. Це був такий самий склад-«смітник», на якому його тато купував запчастини до старих машин, з однією лише відмінністю: тут торгували електронікою. То був справжнісінький рай для сміттярів, який простягався на цілий міський квартал, а ще там були нові, вживані, списані, зайві компоненти, розкладені на переповнених полицях, звалені в коробки і викладені купою на підвір'ї.

— За будинком, неподалік бухти, була огорожена територія з такими речами, як то внутрішня частина підводних човнів «Поляріс», які були вирізані й продані на брукс, — згадує Джобс. — Усі важелі та кнопки були саме там. Барви переважно були військові — зелені та сірі, але там були також усі ці перемикачі та балонове покриття жовтого й червоного кольорів. То були великі старі важелі перемикачів — рухаючи ними, можна було отримати прекрасне відчуття, неначе ти висаджуєш у повітря Чикаго.

За дерев'яними касами, що стояли при вході в магазин і були обкладені тлустими каталогами в поторсаних палітурках, люди торгувалися за вимикачі, резистори, конденсатори, а інколи навіть за мікросхеми пам'яті останньої моделі. Тато Стівена успішно прокручував те саме із запчастинами, оскільки знав ціну кожної з них краще, ніж самі продавці. Джобс пішов його стопами. Він прекрасно знався на всіх електронних запчастинах — то було вміння, відточене його любов'ю до ведення переговорів і отримання прибутку. Він ходив на блошині ринки електроніки — наприклад, на товкучку в Сан-Хосе, торгувався за вживану монтажну плиту, яка містила деякі цінні мікросхеми чи компоненти, а тоді перепродавав їх своєму менеджеріві в *Haltek*.

Джобс спромігся купити свою першу машину — за підтримки батька — коли йому було п'ятнадцять. То був двобарвний автомобіль «Неш Метрополітен», який тато Стіва оснастив двигуном *MG*. Джобсу та машина була не дуже до смаку, але він не хотів казати того татові, щоби взагалі не втратити нагоду мати власний автомобіль.

— Коли дивитися на те в ретроспективі, може здатися, що «Неш Метрополітен» була найбільш нереально крутою машиною. Але тоді це була найвідстійніша машина в світі. Проте вона таки була машиною, тож сам факт видавався прекрасним.

Через рік хлопець заощадив достатньо грошей, зароблених різноманітними роботами-підробітками, і зумів замінити свій перший автомобіль на червоне купе «Фіат-850» з двигуном *Abarth*.

— Тато допоміг мені купити й випробувати його. Радість, яку я отримував від того, що мені платять за мою роботу, а я можу заощадити ці кошти, щоби щось собі купити, була неймовірною.

Того ж літа, між першим і другим навчальним роком у школі Гоумстед, Джобс почав курити марихуану.

— Того літа мене перший раз вставило. Мені було п'ятнадцять, і я почав вживати коноплю регулярно.

Якось його батько знайшов у синовому «Фіаті» трохи наркоти.

— Що це? — запитав він, на що Стів спокійно відповів:

— Це марихуана.

Того вечора хлопцю чи не вперше за все життя довелося зіткнутися з батьковим гнівом.

— Це була єдина справжня сутичка, яка в нас сталася з татом, — зізнався він згодом. — Але й того разу татові довелося піти на поступки. Він хотів, щоб я пообіцяв, що більше ніколи не вживатиму анаші, однак я не міг йому цього пообіцяти.

Вже до кінця випускного навчального року Стів бавився ЛСД і гашишем, а також досліджував галюциногенний вплив депривації сну.

— Мене все це вставляло вже трохи більше. Час від часу ми вживали кислоту, зазвичай на полях чи в машинах.

За останні два роки в середній школі він пережив інтелектуальний розквіт і почав усвідомлювати себе на роздоріжжі — між тими, хто до безпам'ятства захоплювався електронікою, і тими, хто розвивався в літературному й творчому напрямку.

— Я часто слухав музику й почав читати багато інших книжок, крім наукових і технологічних, — Шекспіра, Платона. Мені дуже подобався твір «Король Лір».

Серед інших улюблених книжок Джобса були «Мобі Дік» і вірші Ділана Томаса. Я запитав його, чому він співвідносить себе із королем Ліром і капітаном Ахавом — двома найбільш норавливими та шизонутими літературними героями, але він ніяк не прокоментував мого натяку, тож я вирішив не допитуватися.

— Коли я вчився у випускному класі, ми вивчали англійську за поглибленою програмою. Нашим учителем був чувак, який зовні дуже нагадував Ернеста Гемінгвея. Якось він узяв декількох із нас і

повіз ходити в снігоступах у Йосеміті (національний парк у США. — Прим. пер.).

Один із предметів, які вивчав Джобс, став частиною загально-обов'язкової програми в Силіконовій Долині: клас із вивчення електроніки, у якому викладав Джон Мак-Калум. Це був колишній пілот авіації ВМС, який мав акторський талант захоплювати учнів такими фокусами, як то підпалювання трансформатора Тесла. Його маленький склад, ключі від якого вчитель позичав своїм улюбленим учням, був заповнений транзисторами й іншими компонентами, що він зберігав.

Класна кімната Мак-Калума нагадувала ангар і розташовувалася на розі корпусу, відразу біля стоянки для автомобілів.

— Вона була он там, — пригадував Джобс, заглядаючи через вікно до приміщення, — а ось тут, за наступними дверима, розташовувався клас з автосправи.

Безпосереднє сусідство цих класів підкреслювало зміщення зацікавлень від покоління батька Стівена до, власне, його покоління.

— Містер Мак-Калум уважав, що клас із вивчення електроніки став новим класом з автосправи.

Мак-Калум вірив у військову дисципліну й повагу до влади. А Джобс — ні. Його відразу до влади була чимось таким, що хлопець більше не намагався приховати, тож його ставлення поєднувало в собі дивну й напружену активність із холодним бунтарством. Мак-Калум згодом говорив:

— Зазвичай він сидів, забившись у куток, займався чимось своїм і не виявляв жодного бажання мати щось спільне зі мною чи з рештою класу.

Вчитель ніколи не довіряв Стівену ключів від свого складу. Одного дня хлопцеві потрібна була якась запчастина, якої він ніде не міг знайти, тож він зателефонував за рахунок абонента у Детройт до виробника, компанії *Burroughs*, і сказав, що зараз розробляє новий продукт і хоче протестувати їхню запчастину. Потрібна йому річ прибула повітряною поштою через декілька днів після цієї розмови. Коли Мак-Калум запитав Джобса, де він узяв запчастину, хлопець розповів — з неприхованою гордістю — про свій дзвінок за рахунок абонента і про ту байку, яку повідав виробникові.

— Я страшенно розлютився, — розповідав потім Мак-Калум. — Я не хотів, щоби мої учні поводитися таким чином.

Джобс відповів на це так:

— Я не маю грошей на цю телефонну розмову. Натомість у них грошей предостатньо.

Джобс навчався у класі Мак-Калума один рік замість трьох, які пропонувалися за програмою. Під час однієї з практичних робіт він

сконструював прилад із фотоелементом, який умикав електричну схему при потраплянні на нього світла, — те, що міг зробити будь-який учень старших класів, маючи базові знання з електроніки. Хлопцеві значно цікавіше було бавитися лазерами — оскільки з ними його познайомив тато. Стів зі своїми товаришами створив світлове шоу для вечірок, відбиваючи лазерне світло дзеркалами, які були прикріплені до колонок його стереосистеми.